การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ

A Training Curriculum Development on Children With Intellectual Disabilities for Caregiver Special Education Centre

นางสาวดนยา อินจำปา

รองศาสตราจารย์ ดร. วิชิต สุรัตน์เรืองชัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปริญญา ทองสอน

สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ 3) เพื่อติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 25 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 22 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินทักษะ และแบบวัดเจตคติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตรภาคสนาม 4) การติดตามประเมินผลการนำความรู้ไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีคุณภาพในระดับดีมาก มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้จริง 2) การหาประสิทธิผลของหลักสูตรจากผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินการฝึกทักษะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และผลการเปรียบเทียบคะแนนวัดเจตคติหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการติดตามประเมินผลการนำความรู้เรื่องการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้ดูแลเด็กไปใช้ปฏิบัติหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่าผู้ดูแลเด็กมีความรู้ มีทักษะและมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม ผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

The purposes of the study were: 1) to develop children with intellectual disabilities for caregiver special education; 2) to evaluate the efficiency of the undertaken training curriculum focused at children with intellectual disabilities, 3) to follow up and develop the integrated knowledge and making it practical. The sample group was 25 persons who for caregiver special education centre, random sampling. The experimental duration was 22 hours. The research instruments consisted of sets of test, ability and attitude assessment form. By proceeding on these process the following 4 methods are required: 1) By studying and analyzing the basic data, 2) Planning the curriculum, 3) Undertaking the experiment in the practical field, and 4) Following on the assessment and making the result become practical to all users. The data were statistically analyzed by mean, standard deviation t-test.

Based on the findings of the study, it was concluded that: 1) The training course and its curriculum was successful at the highest degree. The curriculum was appropriate to be adopted in the actual situation in the real life; 2) It was also investigated that, by comparing the before and after of the training. It was discovered that there was a significant change up to .05 degree level. The result of the assessment of the training found to be very good. The outcome of attitude there was a significant change before and after result up to the .05 degree level; 3) For the assessment, the acquired knowledge was adopted to use after 2 weeks of training. It was revealed that the caregiver of the children with intellectual disabilities show great improvement on handling with the children and positive attitudes on the children is also found.

Keywords: A Training Curriculum Caregivers of Children With Intellectual Disabilities Special Education Centre

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ การพัฒนามนุษย์นั้นมีหลายประการแต่ประการที่สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีเพราะคุณภาพชีวิตมีบทบาทสำคัญในการสร้างความผาสุกของมนุษย์ ในการดำรงชีวิตโดยมีเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตว่าจำเป็นต้องพัฒนาทั้งในด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนในชาติมีการดำรงชีวิตในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐาน คือ มีสัมมาอาชีพ มีรายได้ตามสมควรแก่อัตภาพ มีปัจจัยสี่ในการครองชีพ (ด้านเศรษฐกิจ) มีการศึกษาตามสมควร มีสุขภาพอนามัยดี มีครอบครัวดี (ด้านสังคม) เป็นผู้มีคุณธรรม สามารถพึ่งตนเองได้ ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ (ด้านจิตใจ) (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554) การพัฒนามนุษย์นั้น

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็กซึ่งถือว่าเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และเป็นวัยแห่งการวางรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนา แต่ถ้าเด็กมีความผิดปกติหรือมีความพิการ ย่อมจะส่งผลกระทบเพราะความผิดปกติหรือความพิการนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างยิ่ง

ในปัจจุบันหลายหน่วยงานให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่นมีการป้องกันและการพัฒนาให้เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์เพราะถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เด็กทุกคนที่เกิดมาจะต้องได้รับการตรวจสอบและการจำแนกเด็กโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะคัดเด็กที่มีลักษณะเสี่ยงต่อความพิการ หรือมีแนวโน้มว่าเป็นเด็กพิการและเพื่อการช่วยเหลือเด็กตามความจำเป็น ซึ่งเด็กควรจะได้รับการกระตุ้น และการพัฒนาเพื่อให้เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์ พ้นจากสภาวะเสี่ยงต่อความพิการหรือพัฒนาขึ้นเหนือระดับความพิการให้ใกล้เคียงกับเด็กปกติให้มากที่สุด ตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม โดยมีความเชื่อของนักปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการว่า การช่วยเหลือเด็กในระยะแรกเริ่มจะเป็น การป้องกันหรือช่วยเหลือก่อนที่ปัญหาจะเพิ่มมากขึ้น เช่นการตรวจสภาวะที่จะทำให้เป็นเด็กปัญญาอ่อนตั้งแต่แรกเกิด แต่สภาพความพิการนั้นก็ไม่อาจตรวจสอบหรือสังเกตเห็นได้ง่ายเสมอไป บางกรณีอาจมีความซ่อนเร้น หรือปรากฏ ให้เห็นเพียงเล็กน้อยจนพ่อแม่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องบางคนอาจไม่สนใจหรือรอคอยให้กลับสู่สภาพปกติเอง ซึ่งทำให้เด็กอยู่ในสภาพที่เสื่อมเสียจนยากแก่การซ่อมเสริม เพราะเด็กได้สูญเสียสภาพปกติโดยสิ้นเชิงแล้ว ดังนั้น การตรวจสอบอย่างเป็นทางการสำหรับเด็ก ๆ ทุกคน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น (ประกฤติ พูลพัฒน์, 2544: 2)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ตามมาตรา 55 ที่ว่าบุคคลพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิ์ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชายเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชราผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ (ณิชาภา สุขเสอี่ยม, 2558: 172-173) และจากอนุสัญญาว่าด้วย สิทธิคนพิการมีเนื้อหาสาระในเรื่องของการส่งเสริมคุ้มครองและประกันให้คนพิการว่าต้องมีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมของคนพิการในทางกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการมีงานทำอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป (อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ, 2552)

สภาพปัญหาของเด็กพิการในประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่เด็กพิการไม่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ล่าช้าไม่เหมาะสมกับวัยซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2550 พบว่ามีผู้พิการจำนวน 1.87 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 2.9 ของประชากรทั้งหมดซึ่งคนพิการส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (การสำรวจคนพิการ, 2550) แต่ยังขาดการดูแลเอาใจใส่ เลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ดังนั้นประเทศไทยจึงได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มีวัตถุประสงค์ให้คนพิการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพ การจัดสวัสดิการ ส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ์ รวมทั้งการสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างมีอิสระ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคทำให้คนพิการในสังคมไทยบางส่วนสามารถดำรงชีวิตอิสระได้ด้วยตนเอง

สำเร็จและสามารถรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ และจากแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2555-2559 กำหนดไว้ว่าคนพิการจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เสมอภาค มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค์ ขณะเดียวกันเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมของครอบครัว ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กต้องร่วมกันสร้างความมั่นใจให้กับเด็กในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของแต่ละคน (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550)

ศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยของคนพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากร และชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2551) จากการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่ามีเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 137 คน ส่วนใหญ่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 60 คน และพบว่าเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในเรื่องของพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าวัย เช่น การรับรู้ การสื่อสารหรือการสื่อความหมาย การทำงานของกล้ามเนื้อยังไม่ประสานกัน การช่วยเหลือตนเองได้น้อยซึ่งในบางคนก็ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นต้น การมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและช่วยเหลือทุกครั้ง แต่ศูนย์การศึกษาพิเศษก็ยังได้พบปัญหาอีกว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญายังคงมีพัฒนาการที่ล่าช้าอยู่ และในเด็กบางรายก็ไม่พบพัฒนาการที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการได้แก่ สาเหตุจากพันธุกรรม และสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความรุนแรงมากน้อยแตกต่างกัน แต่ปัญหาที่พบอีกประการหนึ่งคือ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ถูกต้องเหมาะสม แต่ไม่สามารถที่จะหาวิธีการในการดูแลหรือช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างถูกต้อง

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นความสำคัญและความต้องการจึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็กขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และสามารถนำความรู้ ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ

3. เพื่อติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็กศูนย์การศึกษาพิเศษ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งครูจะต้องคอยตะล่อม ชักจูงและตกแต่งการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร (ธำรง บัวศรี, 2542: 6)

2. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การฝึกอบรม เป็นกระบวนการการใช้กิจกรรมและวิธีการต่างๆเพื่อทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสม และหรือเกิดทักษะความชำนาญเฉพาะเรื่องและนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ปัญหา หรือเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์การ (พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ, 2552: 6)

3. แนวคิดทฤษฎีเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ มีปัญหาทางด้านการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้ทักษะชีวิตประจำวันของเด็ก โดยแสดงให้เห็นก่อน 18 ปี และมีข้อจำกัดต่างๆด้านการรับรู้ การฝึกทักษะความสามารถทางสังคม มีระดับสติปัญญาต่ำมากกว่าปกติ (ประกฤติ พูลพัฒน์, 2544: 11)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็กศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 25 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการฝึกอบรมและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสอบถามกลุ่มผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา และแบบสอบถามความต้องการของผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็กเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการด้านความรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีระดับของความต้องการมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ

และ ตอนที่ 3 เป็นแบบเติมคำตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุป ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร จากการนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้มากำหนดแนวทางในการสร้างโครงสร้างหลักสูตรฉบับร่าง และดำเนินการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยแบ่งออกเป็น 8 ขั้นดังนี้ 1) การกำหนดโครงร่างหลักสูตรฉบับร่าง 2) การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง 3) การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง 4) การปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่างก่อนนำไปทดลองใช้ 5) การสร้างแบบทดสอบความรู้ 6) การสร้างแบบประเมินทักษะ 7) การสร้างแบบวัดเจตคติ 8) การทดลองใช้หลักสูตรฉบับร่าง โดยมีผู้ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน และการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรฉบับร่าง โดยทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ที่ได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระยะเวลาการฝึกอบรมจำนวน 22 ชั่วโมง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตรฉบับร่าง แบบประเมินแบบทดสอบความรู้การดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก แบบประเมินแบบประเมินทักษะการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก แบบประเมินแบบวัดเจตคติของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความยากง่าย (*p*) ค่าอำนาจจำแนก (*D*) ค่าความเชื่อมั่น KR-20 และค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรภาคสนาม แบ่งการดำเนินงานวิจัยออกเป็นขั้นตอนดังนี้

การทดลองครั้งนี้ เป็นการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 25 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยมีวิธีการดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนการทดลองดังนี้

1. การประเมินก่อนการทดลอง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และแบบวัดเจตคติของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. ดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ ระยะเวลา 22 ชั่วโมง

3. ระหว่างการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ วิทยากรประเมินทักษะการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็กที่เข้ารับการฝึกอบรมโดยใช้แบบประเมินทักษะกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและแบบประเมินทักษะการกระตุ้นภาษาและการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

4. การประเมินหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและแบบวัดเจตคติของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการฝึกอบรม

5. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม เอกสารประกอบการฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แบบประเมินทักษะการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้ดูแลเด็ก และแบบวัดเจตคติของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรมใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการหาค่า t-test (Dependent Samples) วิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินทักษะการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้ดูแลเด็กใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบวัดเจตคติของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังการฝึกอบรมใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการหาค่า t-test (Dependent Samples)

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามประเมินผลการนำความรู้เรื่องการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไปใช้ปฏิบัติหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว 2 สัปดาห์โดยใช้การสัมภาษณ์การนำความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไปใช้ปฏิบัติในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และยืนถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้เครื่องมือที่ คือ แบบติดตามสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

ผลการศึกษา

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็กศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า ได้หลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็กศูนย์การศึกษาพิเศษ มีองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม 7 ส่วน คือ 1) สภาพปัญหาและความต้องการ 2) หลักการและเหตุผลของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) เนื้อหาสาระหลักสูตร 5) การจัดกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการฝึกอบรม 7) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีโครงสร้างและเนื้อหาสาระในการฝึกอบรม จำนวน 5 หน่วยการฝึกอบรม คือ หน่วยฝึกอบรมที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หน่วยฝึกอบรมที่ 2 โภชนาการ และสุขภาวะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หน่วยฝึกอบรมที่ 3 กิจวัตรประจำวันสำหรับเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หน่วยฝึกอบรมที่ 4 การปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หน่วยฝึกอบรมที่ 5 การกระตุ้นภาษาและการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยหน่วยฝึกการอบรม ทั้ง 5 หน่วย มีองค์ประกอบในลักษณะเดียวกัน คือ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม เนื้อหา ระยะเวลา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก โดยกระบวนการฝึกอบรมมุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี และการฝึกตามหลักสูตรฝึกอบรมมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2. ผลการประเมินประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ สรุปได้ดังนี้

2.1 หลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความเหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร โดยโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมเท่ากับ 0.97 มีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร เท่ากับ 0.99

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้ดูแลเด็กที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการฝึกอบรม ($\overline{X}$ = 20.88) สูงกว่าก่อนอบรม ($\overline{X}$ = 12.60) ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการประเมินทักษะการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แบ่งออกเป็น 2 ทักษะ ได้แก่ ผลการประเมินการฝึกทักษะกิจวัตรประจำวันเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก พบว่า มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.94) และผลการประเมินการฝึกทักษะการกระตุ้นภาษา และการสื่อสารเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก พบว่า มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.89) อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

2.4 ผลการเปรียบเทียบเจตคติของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้าร่วมรับการฝึกอบรม พบว่า ค่าเฉลี่ยเจตคติหลังการฝึกอบรม ($\overline{X}$ = 4.80) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ($\overline{X}$ = 4.07) ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า ผลการติดตามการนำความรู้ไปใช้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรม 2 สัปดาห์ พบว่า

3.1 ผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่า มีความเข้าใจเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รู้ถึงสาเหตุ ลักษณะความบกพร่อง พฤติกรรมของเด็กเพิ่มมากขึ้น ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นเด็กที่มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ล่าช้า มีการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ช้า และมีความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ ได้ช้ากว่าเด็กปกติ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความอยากรู้อยากเห็น มีความต้องการพื้นฐานเช่นเดียวกับคนอื่นทั่วไป เช่น อาหาร การดูแลเอาใจใส่ ความรักและมีการแสดงอารมณ์ออกมาได้เหมือนกับคนทั่วไป เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาบางคนเอาแต่ใจตนเอง ซึ่งผู้ดูแลเด็กไม่ควรตามใจเด็กมากเกินไปเพราะเด็กจะเกิดการเรียนรู้ว่ามีคนตามใจ เด็กก็จะต่อรองใช้เป็นเงื่อนไขที่จะไม่ปฏิบัติตาม แต่ถ้าผู้ดูแลเด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวมถึงให้ความรัก ความเอาใจใส่และให้โอกาสกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก็จะทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ และสามารถมีพัฒนาการที่ดีขึ้นได้

3.2 ผู้ดูแลเด็กได้นำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้วิธีการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้เป็นกิจวัตรประจำวัน เช่น การฝึกการช่วยเหลือตนเองได้แก่ การอาบน้ำ การขับถ่าย การแต่งตัว การรับประทานอาหาร โดยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาปฏิบัติตามเวลา โดยผู้ดูแลเด็กคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำให้เด็กสามารถทำด้วยตนเอง ในด้านของการปรับพฤติกรรมเมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวมถึงการอยู่ร่วมกันของ

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากับสมาชิกในครอบครัวและกับผู้อื่นในสังคม เช่น การดำรงชีวิตประจำวัน การเล่นกับสมาชิกในครอบครัว ผู้ดูแลเด็กจะนำความรู้จากการฝึกอบรม โดยมีการทำความเข้าใจกับสมาชิกคนอื่นในครอบครัวให้มีความเข้าใจและร่วมมือกันเพื่อการฝึกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.3 ผู้ดูแลเด็กได้รับความรู้จากการฝึกอบรม และได้นำความรู้เรื่องโภชนาการและสุขภาวะ ไปใช้ในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยผู้ดูแลเด็กได้จัดอาหารให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับประทานอย่างเหมาะสม โดยแต่ละมื้ออาหารจะจัดให้มีอาหารครบ 5 หมู่ แต่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาบางคนที่ไม่ชอบรับประทานอาหารที่แข็ง บางคนไม่ชอบรับประทานปลา บางคนไม่ชอบทานผัก ผลไม้ที่เป็นชิ้น ๆ บางคนเลือกรับประทานอาหารบางชนิด บางคนมีน้ำหนักตัวน้อย ผู้ดูแลเด็กได้นำความรู้เช่นการเลือกอาหารชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามาประกอบอาหารและใช้วิธีการปรุงอาหาร และรสชาติให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

3.4 ผู้ดูแลเด็กได้นำจัดความรู้จากหลักสูตรการฝึกอบรมมาใช้การฝึกกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเรื่องของการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ การอาบน้ำ การขับถ่าย การแต่งตัว การรับประทานอาหาร โดยผู้ดูแลเด็กใช้สถานการณ์และช่วงเวลาในการฝึกตรงตามจริง เช่น ตื่นนอนผู้ดูแลเด็กจะให้เด็กอาบน้ำ แปรงฟัน แต่งตัวและรับประทานอาหาร โดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่ฝึกอบรมมาซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก็ให้ความร่วมมือดี ผู้ดูแลเด็กบางคนก็ปฏิบัติไปพร้อมกันกับเด็ก ซึ่งทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น และมีความเป็นธรรมชาติและก่อให้เกิดความสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ดูแลเด็ก

3.5 ผู้ดูแลเด็กเรียนรู้และเข้าใจพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญารวมถึงการปรับพฤติกรรมของเด็กเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเมื่อผู้ดูแลเด็กได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสติปัญญาเป็นบางราย เช่น เมื่อเด็กไม่ได้อย่างใจหรือไม่ได้ตามต้องการ ก็จะใช้การกรีดร้อง ผู้ดูแลเด็กจะใช้วิธีการเพิกเฉยต่อพฤติกรรมของเด็ก และเมื่อเด็กเลิกทำพฤติกรรมนั้น ผู้ดูแลเด็ก ก็จะเข้าไปพูดคุยด้วย ซึ่งได้ผลเป็นอย่างดีเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดการเรียนรู้ และสามารถเปลี่ยนพฤติกรรม และหยุดพฤติกรรมการกรีดร้อง เมื่อไม่ได้สิ่งที่ตนเองต้องการเด็กจะใช้การชี้ หรือเดินไปหาผู้ดูแลเด็กแล้วพาไปยังสิ่งที่ต้องการหรือบอกความต้องการแทนการกรีดร้อง ซึ่งผู้ดูแลเด็กต้องมีความอดทนเป็นอย่างยิ่ง พฤติกรรมการไม่รับประทานผักของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาผู้ดูแลเด็กก็ใช้วิธีการปรับเปลี่ยนอาหารให้ดูน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น

3.6 ผู้ดูแลเด็กได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในจากการศึกษาวิธีการฝึกตามขั้นตอนในเอกสารประกอบการฝึกอบรมจัดให้มีช่วงเวลาที่เหมาะสม และเมื่อเด็กมีความพร้อมผู้ดูแลเด็กจะใช้สถานที่หรือมุมภายในบ้านที่เหมาะสม การฝึกกระตุ้นภาษา และการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานเน้นการเล่น และใช้สื่ออุปกรณ์หลากหลาย เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของเด็กซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความสนุกสนาน และสามารถให้ความร่วมทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาบางคนบางคนสามารถออกเสียงหรือพูดตามได้

3.7 ผู้ดูแลเด็กพบว่าส่วนใหญ่จะมียังไม่พบปัญหาจากการนำความรู้ได้รับจากการฝึกอบรมหลักสูตรการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ มาใช้แต่จะพบปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติจะไม่ค่อยร่วมมือในการฝึกในบางครั้ง เพราะเด็กจะไม่ชอบทำอะไรด้วยตนเอง มักจะเอาแต่ใจตนเอง และในบางคนจะมีปัญหาในการสื่อสารกับผู้อื่น จึงต้องใช้การฝึกต่อไปเพื่อ

ให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองต่อไป

3.8 ผู้ดูแลเด็กให้ความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษในภาพรวมว่าเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ดีมากเนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมนี้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ให้ความรู้ทางทฤษฎี และมีการฝึกปฏิบัติจริงซึ่งเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉพาะกิจกรรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา และมีทักษะในการดูแลเด็กเพิ่มมากขึ้น และผู้ดูแลเด็กสามารถซักถามปัญหาที่เกิดขึ้นได้ระหว่าง ที่เข้ารับการฝึกอบรม รวมถึงผู้ดูแลเด็กมีความรู้เรื่องการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ถูกต้อง

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับผู้ดูแลเด็กศูนย์การศึกษาพิเศษมีประเด็นการอภิปรายดังนี้ จากผลการวิจัยได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม 7 ส่วน คือ 1. สภาพปัญหาและความต้องการ 2. หลักการและเหตุผลของหลักสูตร 3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4. เนื้อหาสาระของหลักสูตร 5. การจัดกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรม 6. สื่อประกอบการฝึกอบรม 7. การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีโครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 5 หน่วย คือ หน่วยฝึกอบรมที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หน่วยฝึกอบรมที่ 2 โภชนาการและสุขภาวะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หน่วยฝึกอบรมที่ 3 กิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หน่วยฝึกอบรมที่ 4 การปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หน่วยฝึกอบรมที่ 5 การกระตุ้นภาษา และการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยการวิเคราะห์เอกสาร และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบในการสร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และสอบถามความต้องการของผู้ดูแลเด็ก แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรมทำให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีองค์ประกอบครบถ้วน สอดคล้องกับ แนวคิดของ Oliva (1992) ซึ่งได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน โดยแผนงานต่าง ๆ จะถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรมีขอบเขตกว้างขวาง หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อารีรักษ์ มีแจ้ง และสิริพร ปาณาวงษ์ (2553) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ และเหตุผล จุดมุ่งหมายโครงสร้างของหลักสูตร หน่วยการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้

2. ผลการทดลองใช้และประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วเห็นว่า โครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสมมากและมีความสอดคล้อง

ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในเกณฑ์สูง สรุปได้ว่า โครงร่างหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้อง และเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลี้ยง ทุมทอง (2554) ที่กล่าวว่าการประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้น ๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่มีอะไรที่ต้องแก้ไข เพื่อนำผลที่ได้มาให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมชาย สังข์สี (2550) ได้ศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การประเมินโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตรโดยรวมเฉลี่ย 0.98 ส่วนการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิผลสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของผู้เข้ารับการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ซึ่งเมื่อพิจารณา หน่วยการฝึกอบรมทั้ง 5 หน่วย โดยรวมมีความเหมาะสมแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมและเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมสามารถพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของทวีป อภิสิทธ์ (2551) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่พึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จัดว่าเป็นการพัฒนาคนเพื่อให้เกิดการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีรักษ์ มีแจ้ง และสิริพร ปาณาวงษ์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการประเมินทักษะการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนผลการปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ทั้งนี้มีผลมาจากหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ดูแลเด็ก โดยผู้ดูแลเด็กได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ให้เกิดความเข้าใจในทักษะการดูแลเด็กเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิรมัย คุ้มรักษา และคณะ (2546) ได้ศึกษาผลของการจัดกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและกันในการฝึกทักษะด้านการช่วยเหลือตนเองของเด็กปัญญาอ่อนระดับรุนแรงถึงรุนแรงมาก อายุ3-6 ปี พบว่า ความสามารถในการฝึกทักษะด้านการช่วยเหลือตนเองของผู้ปกครองและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กปัญญาอ่อนระดับรุนแรงถึงรุนแรงมากอายุ 3-6 ปี หลังการจัดกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและกันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยเจตคติของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลปรากฏว่าหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ทั้งนี้มีผลมาจากหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม มีความสอดคล้อง และตรงกับความต้องการของผู้ดูแลเด็ก เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยรวมผู้ดูแลเด็กมีเจตคติ

ต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเกิดจากกระบวนการในการฝึกอบรมที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำให้เกิดความคิดเห็นต่อความรู้สึกต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในลักษณะที่ดีมาก แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถเสริมสร้างเจตคติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้กับผู้ดูแลเด็ก ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของวุฒิพงษ์ ทองก้อน (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ และทักษะการประกันคุณภาพสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า คะแนนวัดความรู้ความเข้าใจ คะแนนวัดเจตคติต่อการประกันคุณภาพหลังการทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70 ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านเจตคติ มีประสิทธิภาพสูงกว่า 3.50

3. ผลการติดตามการนำความรู้ไปปฏิบัติกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการติดตามการนำความรู้การดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้ดูแลเด็ก ผลปรากฏว่าผู้ดูแลเด็กมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น มีทักษะในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องตรงกับความต้องการของผู้ดูแลเด็กที่เข้ารับการฝึกอบรม และผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถฝึกทักษะการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงทำให้การนำความรู้ และความสามารถหลังจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด บางโม (2544) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้เพื่อส่งเสริมหรือสร้างเริมหรือสร้างเสริมทางปัญญาให้แก่บุคคลเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และสามารถขยายไปถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการนำไปใช้ปรับในสถานการณ์จริงด้วย ตลอดจนเป็นการเพิ่มพูนความเข้าใจเป็นลักษณะที่ต่อเนื่องจากการให้ความรู้ กล่าวคือ เมื่อรู้หลักการหรือหลักทฤษฎีแล้ว สามารถตีความ แปลความ ขยายความและอธิบายให้คนอื่นทราบได้ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็กศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า ได้หลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็กศูนย์การศึกษาพิเศษ ที่มีคุณภาพในระดับดีมาก มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้จริง

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้ดูแลเด็ก หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินการฝึกทักษะของผู้ดูแลเด็กมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และผลการเปรียบเทียบคะแนนวัดเจตคติของผู้ดูแลเด็กต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการติดตามประเมินผลการนำความรู้เรื่องการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้ดูแลเด็กไปใช้ปฏิบัติหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่าผู้ดูแลเด็กมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น มีทักษะในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรมให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีทักษะในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น

2. ควรจัดการฝึกอบรมที่มีการใช้เด็กจริง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติจริงกับเด็ก

3. ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในหน่วยฝึกอบรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). **แผนพัฒนาคุณภาพคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2555-2559.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไทย.

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2551). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไทย.

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไทย.

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). **ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555-2559.** กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **พระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551.** กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2550). **การสำรวจคนพิการ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

ณิชาภา สุขเสอี่ยม. (2558). สภาพการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. **วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยสวนดุสิต 11**(3), 172-173.

ทวีป อภิสิทธิ์. (2551). **เทคนิคการเป็นวิทยากรและนักฝึกอบรม.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา.** กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์.

นิรมัย คุ้มรักษา และคณะ. (2546). **ผลของการจัดกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและกันในการฝึกทักษะด้านการช่วยเหลือตนเองของเด็กปัญญาอ่อนระดับรุนแรงถึงรุนแรงมาก อายุ 3-6 ปี.** กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554). **การพัฒนาหลักสูตร.** (พิมพ์ครั้งที่ 3.) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกฤติ พูลพัฒน์. (2544). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน.** คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2552). **เทคนิคการฝึกอบรม.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วุฒิพงษ์ ทองก้อน. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะการประกันคุณภาพสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี.** ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมคิด บางโม. (2551). **เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม** (ฉบับพิมพ์ที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิทยพัฒน์.

สมชาย สังข์สี. (2550). **หลักสูตรการฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อารีรักษ์ มีแจ้ง และสิริพร ปาณาวงษ์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 2. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร 12**(2).

Oliva, P.F. (1992). **Developing the curriculum.** New York: Harper Collins.